

חשופים

קשיים נפשיים, הצקות בבית ספר והתרסקות כשהתוכנית נגמרת. מה קורה לילדי הריאליטי ביום שאחרי ומה תפקידם של ההורים בכל זה < נבו זיו > 8

נבו זיו

חשופים

ילדים גונבים את ההצגה גם בריאליטי. אבל מאחורי הרייטינג השמן והצהרות כמו "חוויה של פעם בחיים", מסתתרים משברים נפשיים קשים, בידוד חברתי כואב וחוסר יכולת של המשתתפים הצעירים לשוב למציאות לאחר שהמצלמות כבות. ההורים נוטים להאשים את ההפקות, שעושות הכל בשביל דרמה או לא דואגות לליווי פסיכולוגי הולם, אבל חלק מהם מודים בעצמם: אנחנו בעצמנו הסתחררנו. וכשאינן מבוגר אחראי בשטח, מזהירים מומחים, הנזקים רק הולכים ומצטברים

רליים של צחוק מצד הילדים בבית הספר. במקרה שמטרת התוכנית היא לשקם את הסמך כות ההורית, כמו 'סופר נני' שחזרה השבוע לע' רוצ' 2, פוטנציאל הפגיעה בילדים גבוה במיוחד. בשביל להפנות את הזרקור אל מה שטעון טיפול, הילד נראה על המסך ברגעיו המביכים - מתמרד נגד ההורים, לפעמים מקלל ואפילו מרביץ. לפני כשנה וחצי התחוללה סערה ציבורית בעקבות פרק ב'סופר נני' שבו תועדו הורים מתעמרים בילדם, והרשות השנייה קנסה על כך את הגוף המסדר. גם הכנסת עסקה בכשרות התוכנית יותר מפעם אחת. ובכל זאת הורים פותחים את ביתם ואת יחסיהם עם ילדיהם בפני המצלמות מבלי להביא בחשבון את כל התוצאות האפשריות.

לפני כארבע שנים השתתפה משפחה של מטי שלוש ב'סופר נני'. בנה היה אז בן עשר, ו'מה שקרה בתוכנית מלווה אותו עד היום. בזמן הצילומים הוא היה מתוחכם והתנהג בסדר, באו צלמים, אבל לא היו רמות. ואז מיכל דליות באה ורצתה לראות מה קורה. הבן שלי זרק כדור שפגע בטעות באבא שלו. הוא לא התכוון לפגוע, אבל היא שאלה את בעלי איך הוא מרשה לילד לזרוק עליו כדור. בסוף פוצצו לו את הכדור על שום דבר, ומשם הכל התגלגל. הילד ניסה לא להתפרץ, אבל זה ממש הכעיס אותו והוא נהיה מרדן. עד היום הוא קורא למיכל דליות 'המחממת', כי היא גרמה לכל הבלגן. הוא לא מוכן לשמוע ולראות אותה".

מה קרה כשהוא ראה את זה בטלוויזיה?
"הוא הסתגר בעצמו ולא דיבר. לקראת סוף התוכנית הוא קם, ולא היה מוכן לראות יותר. הוא נורא פחד מהתגובות".

והיה לו ממה לפחד?
"בית הספר תמך, היועצת עשתה הכנה ושבוע אחרי השידור הוא חזר ללימודים. בהתחלה רק אמרו

הקטנים נותנים את מה שיש להם על המסך, וזה כל כך חמוד, או מכמיר לב, שגם בני שמונה וגם בני שמונים מתרגשים מזה. אבל מה שאנחנו מקבלים בסלון זו גרסה ערוכה היטב של חוויה אינטנסיבית מאוד, מלאה בעליות וירידות. מה שמתחיל בדרך כלל ככיף, לא תמיד בהכרח נגמר ככה. גם כאדם מבוגר, לא קל להיות פליט ריאליטי. רבים מיוצאי התוכניות האלה כבר סיפרו על די-כאונות, חרדות, הסתגריות, התרסקויות וטיפוליים, שמלווים את חייהם מרגע שהמצלמות כבו. אם זה מה שעובר על אנשים עם אופי ואישיות מוצקים, תארו לעצמכם מה מתחולל אצל מי שנפשו עדיין מתעצבת. הכנת הכתבה שלפניכם הייתה כרוכה בשיתוף עם עשרות הורים לילדים שהשתתפו במגוון תוכניות מציאות. חלקם לא הסכימו להתראיין או סירבו לחשוף את שמם, אחרים ציירו תמונה חיובית, אבל הרוב תיארו מצב מורכב ומטריד שבו רמעות של התרגשות מתחלפות ברמעות של התרסקות. השתתפות של ילדים בריאליטי, מזהירים כאן הורים ובעלי מקצוע, עלולה להסב נזק עצום למשתתפים הצעירים. את העוצמה של חלק ממנו, הם מרגישים, עדיין מוקדם מכדי לאמור.

בתוכניות ריאליטי שחרתו על רגלן לסייע למשפחות בצורה כזאת או אחרת, אפשר לצפות שהילדים עלולים להיפגע. כך למשל, בפרומו שרץ בימים אלה בערוץ 10 לתוכנית הריאליטי 'אקסטרים מייקאובר', שמשפצת בתים של משפחות חסרות אמצעים, מראה אב אחד את גגו המט ליפול, אב אחר פורץ בככי בגלל מצבו הכלכלי ויש גם אמא שחושפת בפני המצלמה את הגיגת האומללה שבה בנותיה מתקלחות. הגיגת, כנראה, כבר הוח' לפה באמבטיה, אבל זה לא ימנע מאותן בנות לספוג

זה התחיל כמו עוד סיפור מהחיים. "חייל קרבי בשירות סדיר הגיע לטיי פול בגלל מצב רוח ירוד וכאבי בטן וירידה חריפה במשקל", מספרת אור' לי לבון, הפסיכולוגית הראשית של המרכז לבריאות הנפש טירת הכרמל, על מקרה שנתקלה בו. "הוא עבר משבר דיכאוני וגם סיפר על פחד נורא שתוקף אותו מבלי שהוא יודע למה. זה תקף אותו מול המפקד ומול סמכות גברית. כשיש התרגשות לא נעימה, הוסיף, זה כואב לו בכל הגוף". ואז חלה התפתחות מפתיעה. "מתברר שכשהיה בן 11, ממשיכה לבון, "הוא השתתף בתוכנית ריאליטי. כשהיה צריך לעלות על הבמה, הבמאי צעק עליו כי לא היה מרוצה מהפרצוף שעשה. בת גובה הילד נורא ככה ולא רצה להופיע, אבל הבמאי וכני המשפחה הכריחו אותו. התגובה שלו לכל זה הייתה כאב בטן חזק מאוד מהול בפחד. רק בטיפול הוא קישר בין הפחד, כאב הבטן וההתרגשות הלא נעימה למה שקורה לו היום".

שלגית צור, לעומת זאת, כבר יודעת מה המחיר שמשלמת בתה אגם על ההשתתפות המשפחתית ב'סופר נני' לפני שנה וחצי. "אגם כבר התרגלה לזה שמעירים לנו ברחוב", אומרת צור. "לפני כמה ימים, למשל, הלכנו ביחד לקנות בגדים, וכשהיא והתלבטה, 'אני כן רוצה את זה, ואני לא רוצה את זה', איזו אישה אמרה לה, 'אגם, תפסיקי לעשות סצינות. מה, סופר נני לא עזרה לכם? ואחת אחרת אמרה, 'תיזהרי שאני לא אלך לקרוא לסופר נני'". ילדים זה שמחה, וזה עצב וזה טפטוף של רגש טהור. ילדים זה גם רייטינג ולכן ריאליטי וילדים הולכים טוב ביחד. מה שרץ על המסך בשנים האחרונות מפגין זאת היטב, אם זו חשיפת כישרונות דרך 'בית ספר למוסיקה' ו'מאסטר שף ילדים' או יומרות הטיפול המשפחתי של 'סופר נני' ו'משפחה חורגת'.

לו 'ראינו אותך בסופר נני', אבל אחרי כמה ימים התחילו ההקנטות. זה יצר אלימות מילולית ותגרות. ילדים לא מרפים כל כך מהר. זה פגע בו חברתית, הוא נעשה חסר ביטחון, וילדים צחקו עליו שהוא ילד בעייתי. הוא הסתגר, לא ידע איך להתמודד עם זה. אז למה לא פניתם למישהו שיעזור לו? "מיכל דליות השאירה לי את הטלפון שלה. היא אמרה שאם יש בעיה אני יכולה להתקשר גם אחרי, אבל לא התקשרתי. הילד חווה משהו רע ולא מוכן יותר לשמוע על ייעוץ משפחתי או טיפול. הוא אמר, 'מאז המחממת - אף בן אדם זר לא ייכנס לי לחיים'. אז אין לי אפשרות להביא לו עזרה מבחוץ". במשפחת צור היו לבטים לפני ההשתתפות ב'סר' פר נני'. "זה בכלל התחיל בצחוק, והיו חששות שזה יפגע בילדים או בנו או בעסק שלי", מספרת האם שלגית, "אבל היינו צריכים עזרה, כי היה לי עסק בתוך הבית וגם גרנו מתחת להורים". יכולתם ללכת לטיפול שלא על המסך. "אנחנו חוככים - בעלי ספציפית אוהב תוכניות ריאליטי".

אבל אף אחד במשפחת צור לא אהב את מה שני-ראה על המסך. "כששידרו את התוכנית הרגשנו נבגדים", אומרת שלגית. "לקחו את כל הקטעים הכי קשים כנית והציגו כרצף כאילו ככה זה כל הזמן. הילדה שלי, שהייתה בת שש וחצי בצילומים וכת שמונה כשהתוכנית שודרה, התחילה לככות בכי קורע לב. כולנו בכינו איתה, כאב לי, היה לה קשה לראות את זה. היא ראתה את ההתנהגות שלה דרך המסך, זה קשה לילד".

אבל במונחים טלוויזיוניים - זה זהב. "תוכניות הריאליטי כל הזמן מחפשות את הדרמה", אשת טלוויזיה שעברה ב'משפחה חורגת', ריאליטי העבר שבו אלון גל בא לעשות סדר בעיקר, אבל לא רק בהוצאות המשפחתיות. "אף אחד לא בא כמוצא להפגוע במשפחה, להוציא רק צהוב ולכווץ נשמות של ילדים, אבל כולם בהסכם של שתיהם יודעים שבסופו של דבר זה הפועל היוצא של העשייה הזאת".

בלומר, הפגיעה בילדים?

"כן. התוכנית רוצה להשיג את הסצינה הדרמ'טית וככל שהיא תצליח יותר כך היא תפגע יותר ותהיה הרסנית יותר למשפחה ולילד. אחרי 35 אחוז רייטינג, הילד הולך לבית ספר, וכולם ראו אותו עם המשפחה במקומות הכי מבישים ופרטיים שלו. צחקים עליו. יש דיסוננס, ברגע שהפקה סיימה

המשך בעמוד 10 <<<

אבא למשתתפת ב'בית ספר למוסיקה 2':

"הילדים האלה הם ביצי זהב, ויש מספר לא קטן מהם שהתורסקו. שבוע אחד כולם מחבקים ומצטלמים איתם, שבוע אחרי זה אף אחד לא מכיר אותם, ולך תסביר את זה לילד בן עשר. הם עשו חיים, אבל יום אחר כך זו צניחה חוכשית"

צילומים: שאטרסטוק, סיון יאנג

התשן תעמוד 9 <<<

לצלם את המשפחה, הם לא מעניינים אף אחד, הקשר נגמר באותו רגע. זו לא מערכת טיפולית, זו מערכת שבנויה לייצר בידור."

אבל ההפקה הזאת, כמו אחרות, מציגה את עצמה כתוכנית שבאה לשנות עולם.

"מה שמדהים במערכות האלה זה שהאווירה הכ"לית בתוך חררי המערכת היא איזה מטומטמים הם שהם משתתפים. באיזה שלב מפסיקים לשים לב. באחת הישיבות עורכת תוכן סיפרה שהצלחנו להוציא סצנה מצוינת שבה אלון גל צועק על אב משפחה שימלא אחר המשימה שקיבל. הילד, שאבא שלו הושפל לנגד עיניו, עלה לחדר והסתגר במשך שעותיים. העניין הוא שלא באמת היה קשר בין המ"שימה הוו למצב הכלכלי של המשפחה."

אלון גל רווקא מסייג את הרברים. "המעורבות של ילד על המסך היא לא פשוטה בעיניי", הוא אומר. "משפחה חורגת" באמת השתדלה, ילדים לא היו במרכז העניין ולא הייתה איתם שיחת אימון. היו לנו אלף דברים שיכולנו לעשות ולא עשינו בגלל שלא רצינו ילדים על המסך. ברור שאם הורים עוברים תהליך, בטח ובטח בטלוויזיה, זה יכול להיות מאוד לא נעים לילד. אם יש מעורבות של ילדים על המסך צריכים רגולציה מאוד מדויקת והכמה. זה לא יכול להישאר בידיים של הגורמים המסחריים."

ד"ר יעקב פולאקוביץ' נזעק כשהוא שומע את הסיפורים הלעיל. הוא מנהל המרכז לבריאות הנפש טירת כרמל, פסיכיאטר מומחה לילדים ונוער, יו"ר האיגוד לפסיכיאטריה של הילד והמתבגר ומהמתגרים התקופיים לשיתוף ילדים בתוכניות ריאליטי. "לאח הגדול" ניסו להכניס פרה ובמשרד החקלאות שמרו עליה ואסרו את זה בגלל התעללות בחיות", הוא מזכיר, "אבל מי שומר על הילדים? האינטרס של ההורים הוא לקבל הנחיות אינסטנט מסופר נני 'תעשי ככה, תרימי, תורירי', אבל הילד ממש לא בחר להיות במקום הזה. אתה מכניס מצלמה לבית וכל עם ישראל רואה את הילדים במקומות הכי קשים והחלשים שלהם. אחר כך הילדים בבית הספר אומרים לו, 'הי, ראינו אותך מה שעשית אתמול'. ילד כזה, למה שירצה לחזור לבית הספר?"

מגיל הפקות, מפיקת 'סופר נני', נמסר בתגובה: "בתוכנית מוצגים מצבים המתארים את הבעיות המהותיות שסופר נני מיכל דליות זיהתה במשפחות שאתן הרריכה, בעיות שבגינן נתבקשה על ידיהן להנחות ולסייע. הסיטואציות המתוארות בכתבה התרחשו במציאות ובשום פנים לא הוצאו מהקשרן, כפי שנטען. דליות משתמשת בניסיונה ובישור המקצועי שלה כדי לסייע למשפחות להתמודד בהצלחה עם קשייהן ולתת להן כלים שיסייעו בהמשך הדרך. התוכנית מבוססת על פורמט בינלאומי, המשודר בהצלחה ובמתכונת דומה בעשרות מדינות וזוכה לשבחי הורים רבים כתרומה משמעותית להתנהלותם כהורים."

תוכניות כישוריות דוגמת 'בית ספר למוסיקה' ו'מאסטר שף ילדים' עושות בריק את ההפר: הן נותנות למשתתפיהן הצעירים צ'אנס להציג את השרדים הכי יפים שלהם. רבים מההורים שתרמו מניסיונם האישי לכתבה מרגישים שילדיהם עברו חוויה מרגשת ומדהימה במהלך הצילומים והשידור: ההופעות, המפגש עם השופטים, הפופולריות שזכו לה ברחוב, כולל מעריצים שביקשו חתימה ותמונה משותפת. גם ההפקה זוכה למחמאות רבות מפייהם על אופן עבודתה והקשיבות שגילתה. ובכל זאת, מכיוון שמדובר בילדים, הם עמדו בפני מצבים קשים, מחרדות ביצוע ועד ההבנה המטלטלת שלא עלו לשלב הבא.

אבא לילדה שהשתתפה בעונה השנייה של התוכנית מתאר מקרה שהיה עד לו בגמר: "כשה"כריזו על הזוכה, היה ילד שהתרוסק על הרצפה והתחיל לבכות כמו משוגע. ילד מקסים, בוכה ולא מפסיק. עצרו והרגיעו אותו, התחיל מסע שכנר עים. אנחנו כמבוגרים מבינים שזה נגמר, אבל הילד הקטן שבקצה לא מבין את זה. ההפקה הייתה סופר-עדינה ומקצועית, אבל הם לא יכולים לעשות את ההכנה הזאת.

"הילדים האלה הם ביצי זהב, ויש מספר לא קטן של ילדים שהתרוסקו. שבוע אחד כולם מתבקשים

ומצטלמים איתם, שבוע אחרי זה אף אחד לא מכיר אותם, ולך תסביר את זה לילד בן עשר. מגיעות משפחות, חמולות על חמולות עם חולצות ושלטים וצעקות. זה מייצר אצל הילד ציפייה, אבל התרוממות בכום לשמיים בלי שום הכנה. למה שקורה בקצה של ההר בצד השני היא מתכונת בדוקה לה"תרסקות. אנשים שלא עשו הכנה נכונה לילדים שלהם יכולים בסופו של יום לשלם מחיר בדמות ילד עם פול תסכולים, וזה במקרה הטוב. הילדים עשו חיים, אבל יום אחד כך זו צניחה חופשית."

הצניחה נובעת מכך שפרט לסטארים יוצאי דופן, בתום התוכנית רוב הילדים אמורים לחזור לחייהם הרגילים. למעבר החד הזה, מהעולם הווהר שהשתייכו אליו במשך שבועות ארוכים אל המסך לול הטבעי של בית ספר, חברים, שיעורים וחוגים, יש השלכות לא נעימות.

"עוד לא הגעתי לשלב שאקח את הבת שלי לפסיכולוג, אבל אני כל הזמן עוקבת אחרי הסימפטומים", אומרת בדאגה אם למתמודדת מהעונה הראשונה של התוכנית. "הרי ילד לא יגיד, 'אמא אני צריך לפסיכולוג'. אני לא יודעת איזה שריונות זה השאיר לה, אני בטוחה שמהו יישאר. היא הייתה ילדה קטנה וצנועה, שהתבגרה מהר מדי בחודשיים וחצי של צילומים. יש לנו שיהות שאתה לא עושה עם ילד בן עשר אלא עם עצמך בגיל עשרים פלוס."

איך היא התמודדה עם זה בזמן אמת?

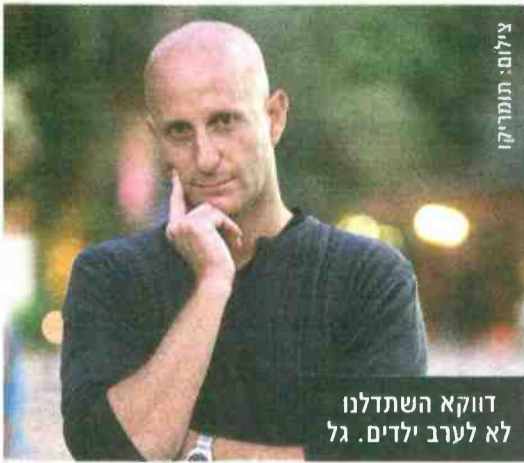
"התוכניות היו מצולמות פעמיים בשבוע והיו חזרות וצריך ללמוד את השרים, אז היא הייתה חוזרת הביתה עייפה, עם טרנס של רגשות. לא היה לה זמן ללמוד, ובמבחנים הציונים שלה היו נמוכים מהרגיל. במשברים שהיו לה, היא לא רצתה ללכת לבית ספר, וכשהיא לא עלתה לגמר היא שאלה 'זה אומר שאני לא אשיר יותר?' העולם שלה התמוטט."

"היו המון בעיות. בכיתה הייתה קנאה, היא הייתה מגיעה הרבה פעמים הביתה בוכה. ילדים אמרו, 'מה, בגלל שאת בטלוויזיה תגדי לנו מה לעשות?' גם המורה לא ידעה לטפל בזה. במקום לדבר ולסייע פר לילדים שצריך לפרגן, היא עשתה מהלך הפוך והחליטה להשתיק את הבת שלי, 'אני מבקשת לא לדבר על בית ספר למוסיקה בכלל'. השנה הראשונה אחרי התוכנית הייתה על הפנים."

"מה שקורה לילדים זה מאיגרא רמה לבירא עמי" קתא - מטפסים גבוה מאוד עם שיאים של הבטחות וציפיות והמון מחמאות, מסביר ד"ר פולאקוביץ'. "התהילה נגמרה והם חוזרים לחיי השגרה המש"עממת. גם בבית הספר ילד יכול להתאכזב, אבל כאן הוא עומד מול פני האומה, והכל מתפרק לו. זה חלק קשה מאוד בתהליך ואם אין לו תמיכה טובה ואמיתית יש סכנה של התמוטטות. אני יודע על מקרים של ילדים שהנפילה הזו עושה להם קושי בהתמודדות אחר כך. יש ילדים שהגיעו למצבים של משברים. אני לא אגיד משברים פסיכויטיים אבל כן כאלה שנוקקו לעזרה ותמיכה."

מטי שלוש, ממשתתפות 'סופר נני':
"עד היום הבן שלי קורא למיכל דליות 'המחממת' כי היא גרמה לבלגן בצילומים. הוא לא מוכן לשמוע על טיפול ואומר: 'מאז המחממת, אף אדם זר לא ייכנס לי לחיים'"

אחר הילדים שהשתתפו בתוכנית לא מסתיר כמה נהנה ממנה. "זו הייתה אחת החוויות הכי עוצמתיות וכיפיות", הוא אומר, "אבל הפריע לי מה שבא אחר כך, כשהתוכנית הסתיימה וכל מה שקרה מסביב. הכל מאוד עוצמתי. אתה לא שם לב מה טוב כבר."

איך הפתדרת עם זה בבית הספר?

"אחרי התוכנית הראשונה, הייתה מין הצפה. רגע אחר זה ארבעים אחוז רייטינג ורגע אחרי זה מבחן בתנ"ך. אפשר ללמוד, אבל לא כמו שצריך. היו תגרות טובות והיו את אלה שאמרו דברים לא טובים, 'מה זה השיר הזה ולמה אמרת ככה ולמה צחקת ככה?' ילדים יכולים להיות רעים אחר לשני. היו פעמים שבכיתי, היו אכזבות, כתבו עליי דברים לא נחמדים, חברים מבית ספר אומרים עליך את רעתם בקול רם, אפילו מורים, אתה רוצה לנצח ולא מצ"לית. היה טירוף. את העונה השנייה לא ראיתי בכלל. לא היה לי זמן."

לא היה לך זמן?

"הערפתי לא לראות, להקדים תרופה למכה. לא ירעתי איך זה ישיפע עליי."

זו לא תגובה יוצאת מן הכלל. רוב ההורים שאיתם שוחחתי סיפרו שילדיהם נמנעים מלראות את תוכניות ההמשך. הילד של מטי שלוש גם התנגד שא"חרים יראו את 'סופר נני'. "כשאורחים היו רוצים לראות את התוכנית", היא אומרת, "הילד היה מתעצבן ובשום אופן לא מוכן לראות. אם אשים את זה בטלוויזיה הוא יכבה את זה."

הפסיכולוגית אורלי לבון לא מתפלאת. "זו רוגמה מדויקת להימנעות", היא מסבירה. "הילד רואה בתוכנית משהו שרק הוא רואה - את החוויות הלא פשוטות שהוא עבר. מה שעצוב זה שאף אחד אחר לא נמצא איתו במקום הזה, זו חוויית בדידות מאוד גדולה. אין לו יכולת לתקשר את זה, וזה נזק מאוד גדול."

מי שאמורים להימצא שם עם הילד הם ההורים שלו. הרי בלי הסכמתם הוא לא היה נכנס לכל העסק הזה. איפה המבוגרים האחראים כשכל כך צריכים אותם? רבים מהם מסתחררים בעצמם.

ילדי קריירה

ויש גם כאלה שהריאליטי עשה להם טוב. קבלו טיפ: ניסיון קודם עוזר

לא כל ילדי הריאליטי צריכים פסיכולוג, ויש גם כאלה שלא רק שאינם צונחים ביום שאחרי. להפך - הם ממשיכים לפרוח.

"חוצץ מזה שהצילומים התחילו בשש וחצי בבוקר, היה מדהים" מספר לירן שטראובר, כדורגלן עבר ואבא של ניל מ'מאסטר שף ילדים'. "גם כשהיו הרחות וילדים בכו, אז תמכו בהם. היו פסיכולוגים ואנשים מההפקה שעטפו אותם. זה מדהים לראות את רושפלד מחבק את הילדים. אבל ילדים בריאליטי זה דבר מורכב, יש אנשים שלא יודעים עם מה הם הולכים להתמודד. הילד שלי גדל לתוך זה בגללי. הוא חי את החשיפה והתקשורת, אילולא הניסיון שהיה לו, יכול להיות שזה היה פוגע בו. הורה ששולח לשם ילד צריך להיות קרוב, לתמוך בו, לא להראות לו את הצד הוורוד והמצלילי, כי כישלון הוא הרבה יותר בעייתי מהצלחה."

איך ניל התמודד עם היום שאחרי סוף התוכנית?

"הוא היה מאוד נבוך מהפרטום. השתרלתי לעשות לו את זה קל, לצחוק על זה, היו באות ילדות והייתי אומר, 'הנה ניל מ'מאסטר שף'. הוא רצה לקבור את עצמו, עד שזה נהיה מצחיק והסתדר. בבית ספר, מן הסתם, היו לו קשיים, אבל הוא גדל על הקנטות עליי אחרי משחקים שלי. מקצועית, היו ריבורים על לפתוח מסעדה. יש לי חברים מהתחום כמו אביב משה, שהיה מעוניין שניל ילמד אצלו, גם שגב משה חבר שלי. פנו אליי הרבה אנשים לשת"פים איתו ולאירועים יחצניים, והביאו אותנו לתוכניות טלוויזיה. עכשיו אנחנו הולכים לעשות יחד את 'כלוב הזהב'."

גם ליאת ורונן, ההורים של עדי ביטי בת ה-12 מ'בית ספר למוסיקה', מאושרים מהחוויה שעברה בתם, ובעיקר ממה שקרה אחריה, אבל עדי, הם מציינים, מופיעה כבר מגיל שלוש. "לפני התוכנית היא הייתה בקלטות ילדים, הצגות, הופעות", אומרת ליאת, "שלושה ימי צילום וגומרים עם זה".

ואחרי התוכנית?
רונן: "היא כל הזמן בעשייה. פרונטורית של נעליים, משתתפת במחזמר בבית צבי, בסדרה עם מיכל ינאי, בהצגות של מיכל הקטנה ועוד המון דברים, אשתי ממש נהגת שלה. הנחיתה של עדי רכה יותר, זה לא בא לה בכום כמו לרוב הילדים, אם לא לכל הילדים שם. היא מכירה את התחום מקודם, ואם היא לא הייתה עושה שום דבר למחרת זה היה יותר קשה."

הבעיות שנצפו
אמיתיות. דליות

**מעובדות 'משפחה חורגת':
"אחרי 35 אחוז רייטינג,
הילד הולך לבית ספר,
וכולם ראו אותו במקומות
הכי מבישים שלו. צוחקים
עליו. האווירה הכללית
במערכת התוכנית הייתה:
'איזה מטומטמים הם שהם
משתתפים'"**

הייתי בהיסטריה.
רויטל דרחי ובנה דניאל
ב'בית ספר למוסיקה'

צילום: יונתן בלום

**משתתף ב'בית ספר למוסיקה':
"רגע אחד זה ארבעים אחוז רייטינג ורגע אחרי זה
מבחן בתנ"ך. אפשר ללמוד, אבל לא כמו שצריך. היו
תגובות טובות והיו את אלה שאמרו דברים לא טובים.
היו פעמים שבכיתי, היו אכזבות. את העונה השנייה לא
ראיתי בכלל. לא ידעתי איך זה ישפיע עליי"**

אבל זה לא פשוט להורות שעשינו משהו כל כך
מכאיב לילד שלנו.

אם ההפקות מחפשות את הררמה, הפסיכולוג
המלווה לא מלווה מספיק וההורים נוטים לשכוח
את תפקידם האמיתי, מי ישמור על הילדים? חברת
הכנסת אורלי לוי-אבקסיס מישראל ביתנו היא יו"ר
הוועדה לזכויות הילד בכנסת מיוני 2012 ואמא לארבע
ילדים שמהווים את קבוצת המיקוד שלה בכל
הקשור לתוכניות ריאליטי. "יש תוכניות שצריכה
להיות עליהן צנזורה, פיקוח, הן צריכות לעבור בדיקה
מהמעמיקה", היא פוסקת. "שמים שם את הקרביים
של המשפחה בסלון של כל אחד. זה נורא ואיום".
לפעמים ההורים שאחראים לכך לא מבינים או
מתעלמים מההשלכות. מה עושה המדינה כדי
להגן על הילדים שלהם?

"בריוק ואת השאלה. אני אבדוק עם היועצת המשפטית
שלנו אם יש חוק ספציפי, אבל גם אם לא - יש רגולטור
לכל הרברים האלה. הרשות השנייה פועלת כשחורגים
מפרסמות סמויות או מתוכן שיווקי או מלשון הרע,
ואז יש קנסות, אבל כשמדובר בנפשם של ילדים
אתה לא שומע התערבות, וזו תחושה נוראית. לפני
שכוחנים את הילדים צריך שתהיה חוות דעת של
מישהו בלתי תלוי. צריך לבקש שיהיו סטנדרטים
מחייבים ובצידם עונש למי שלא עומד בהם. מספיק
שילד אחד ייפגע כדי שכל זה לא יהיה שווה".

אבל למשתתף ב'בית ספר למוסיקה' מציע דבר
דומה: "הילדים המתאימים וקאלית צריכה לעבור
ועדה, עם פסיכולוג חיצוני, שלא מטעם התוכנית,
שיגיד שהילד הזה והמשפחה שלו מתאימים. שיביאו
לו חמישים ילדים והוא יבחר 16 מהם, כדי שלא יהיה
מצב שילד אחד יתרוסק".

שליגית צור, אמא של אגם מ'סופר נני', כבר
עשתה חשבון נפש. "יש לי חשש שאגם תגדל ותשאל
באיוז זכות השתמשתי בה", היא מודה ופורשת את
מסקנותיה: "אני מבינה למה היו גורמים שדרשו
להוריד את התוכנית, זה פוגע בזכויות הילד".

"הייתי מוותרת לגמרי על ילדים בתוכניות
ריאליטי", מסכמת רויטל דרחי, אמא של דניאל מ'בית
ספר למוסיקה'. "יש בהם קסם ותמימות ואת זה צריך
להשאיר. אני רוצה שבשילדי חיים רגילים - שילך
לפיצה, לקניון, עם חברים. התוכנית משבשת להם
את הכל, אדרנלין שונה בגוף, לחץ, כשיוצאים לרחוב
זה המולה. הרבה דברים בתוכנית עשו לו ממש טוב,
לפניה היה לו קשה להוציא משפט, אבל לא הייתי
חורת על זה עוד פעם. לא יודעת אם הייתי עומדת
בלחצים האלה שוב. הוא היה רוצה, אני לא".

מהרשות השנייה, שמפקחת על השידור המסחרי
בישראל, נמסר בתגובה: "הרשות השנייה גיבשה
אמנה (שפורסמה בפברואר 2013 - 2.1), שמחייבת את
הגופים המשרדים בכל הקשור להפקה ולשידור של
תוכניות בהשתתפות ילדים. האמנה מתייחסת לכל
שלבי ההפקה - טרום ההפקה, במהלכה ואחריה. היא
קובעת, בין היתר, כי יש לקבל אישור להשתתפות הילד
בתוכנית מהרופא שלו וממנהל המוסד החינוכי שבו
הוא לומד, והערכת מסוגלות הילד להשתתף בתוכנית
תיעשה על ידי פסיכולוג המתמחה בטיפול בילדים.
בנוסף קיים בה סעיף לגבי זכותם של ההורים והילד לחזור בהם
מההסכמה להשתתף בתוכנית בכל שלב במהלך הצילומים.
הרשות קבעה כי האמנה תצורף כנספח לחוזה ההתקשרות
בין חברת ההפקה לבין ההורה וילדו.

לגבי 'סופר נני', התוכנית מבוססת על פורמט שאינו
ישראלי ומשודרת במדינות רבות בעולם באותה
המתכונת. היו מקרים שבהם הרשות קבעה כי נחצו
גבולות בתוכנית וקבעה הפרות וסנקציות על הזכיות
המשרד. חשוב לציין בהקשר זה שלפי חוקי
מדינת ישראל, השתתפותם של ילדים בתוכניות
טלוויזיוניות נתונה להחלטתם של ההורים של הילדים".

מקשת, הגוף המשרד של 'סופר נני' ושל 'בית ספר
למוסיקה', נמסר בתגובה: "קשת ייסדה בשינוי
תוף עם ד"ר גיל סיגל קוד אתי ראשון מסוגו בעולם
הנותן מענה לסוגיות אתיות רפואיות ומיושם בהפקות
השונות של הזכיות כבר יותר משנה. הפקות מסתיעות
באנשי מקצוע מהשורה הראשונה ומקפידות על המקצועיות
והרגישות הנדרשת".

שואל איך מרגישים, ואיך החוויה, ותמיד הילד
דה אמרה שהכל בסדר, אבל ילד לא יודע לאבחן
אם הכל בסדר או לא. לא באמת הרגשנו שאפשר
לתפוח שם דברים. זה היה כל כך תפל, אינסטנט.
אחרי ההתוכנית נגמרה נפגשנו איתו עוד פעם
אחת וזהו".

הנושא של ליווי פסיכולוגי מקפיץ את ד"ר
יעקב פולאקוביץ'. "בתוכניות ריאליטי עם ילדים
יש אמנה שאומרת שנדרש ליווי פסיכולוגי. השאלה
לה היא למה צריך ליווי פסיכולוגי למשתתף בתוכנית?
למה צריך לשים ילד במצב שמצריך טיפול?
חוץ מזה, רבע שעה פעם בשבועיים זה לא ליווי
פסיכולוגי, זה לעשות וי".

מטרי הפקות, מפיקת 'בית ספר למוסיקה',
נמסר בתגובה: "פגישות עם פסיכולוג ילדים
הם התקיימו אחת לשבועות שבועיים, במשך כעשרים
דקות לכל ילד. בכל עת שהילד או הוריו חשו צורך
בפסיכולוג בעקבות ההשתתפות בתוכנית, הם
נפגשו איתו באופן אישי". ומה אם צריך טיפול
אחרי ההתוכנית נגמרות? הפסיכולוגית לבון לא
חושבת שזה יקרה כל כך מהר בגלל שהמבוגר
האחראי מסרב לקחת אחריות. "ילד מגיע לטיפול
דרך ההורה", היא אומרת. "אחת הבעיות היא
שהורה לא ייקח את הילד לטיפול כי זה מצריך את
ההורה להורות באשמה או שהורה יכחיש או שהוא
יגיד לקח אותו לטיפול כי היו לו בעיות בבית ספר.
זה יכול לקחת עוד כמה שנים עד שהילדים האלה יהיו
בטיפול".

יש הורים שמתעקשים שהילד יצא מזה מצוין,
הרבה מעדיפים שהילדים פורחים. "כי הם צריכים
לעשות רציונליזציה. מה יגידו, דפקתי את הילד שלי?
הרי ילד הוא שלוחה נר-קיססית של ההורה. זו
הסיבה שהם שולחים אותו לתוכניות".

אבל הם יגידו לך שהילד נורא רצה. "אתה מכיר את זה
שילד רוצה להכניס אצבע לשקע? ילד רוצה כל מיני
דברים, אבל המבוגר נמצא שם לומר 'מאמי, אתה לא
יכול לנהוג באוטו של אבא עד שתהיה גדול, בינתיים
תשחק באוטו בכאילו'. לפעמים ההורה מודע לזה
שיש משהו

"הבן הגרול שלי לא התקבל לתוכנית ושומר בפנים,
אבל היה שלב של התפוצצות. יום אחד חזרנו מצילומים
והוא אמר לי, 'אמא, גם אני פה'. הייתה לו שבירה
ונפילה, ירידה בלימודים, לא היה לי את הזמן לחלק
בין שניהם, וגם אם היה לי לא הייתי במיטב. הייתי
דורשת מדניאל, 'תעשה חזרות על השיירי', והוא ילד
שרוצה לשחק, החברים שלו קוראים לו, אבל אמא
לוחצת. נתנו לו שיר אז אין לרדת למטה. אחר הצהריים
עושים חזרות, 'תאכל, תשתה, תנח' ושוב חזרות. אין
חיים. כשהוא הגיע לבמה, רציתי שיהיה פרפקט,
שלא יטעה. היו לו בליעות רוק באמצע משפט כי הוא
היה לחוץ ממני ולא מהתוכנית. כל הזמן הייתי אומרת
לו, 'אם לא תלמד, תטעה, אם לא תלמד, תבלע רוק'.
וראיתי הרבה הורים שהלחיצו את הילדים, שהתנהגו
כמו ניי".

ואיך הוא עבר את התוכנית?
"המשבר שלו היה בגמר. הוא שר את שיר הסיום, אמרו
מי הזוכה, אותנו הוציאו החוצה והוא היה על הבמה.
הייתה מלא תקשורת ואני רואה אותו על הבמה בוכה,
אבל מה זה בכי, התפרצות. מה קורה? הוא לא יודע
להסביר לי, הכל צף. הוא כנראה היה לחוץ כל התקופה
אבל לא הראה את זה. התפרצתי יחד איתו, חיבקתי
אותו ואמרתי שזה בסדר. המון ילדים בכוכב שם.
אצל הפסיכולוג הוא לא דיבר הרבה, אבל הפסיכולוג
אמר שהוא לא רואה לו". "היה פסיכולוג לילדים,
וזה מגוחך כי הוא לא מכיר את הילדים ואתנו".
מסבירה אמא אחרת, "אבל היה נוהל של משרד התמ"ת
של פסיכולוג כל שבועיים. יושבים עשר דקות, רבע שעה,
היה

"ההורים לקחו את התוכנית הרבה יותר קשה מהילדים".
מספר אב לילדה שהשתתפה ב'בית ספר למוסיקה'.
"היה לחץ ושירוף מאחורי הקלעים, של מי יעלה לגמר
ולמה עשו ככה, ותלונות וטענות וריבים וצעקות.
כשהוכרז הזוכה, משפחה אחת התפרעה, היה פחד
אלוהים, ברחנו. כמעט לכל ההורים היה יותר חשוב
אם פנו אל הילדים שלהם וצילמו אותם ואם הם סלבים
קטנים. במקום לכוון את הילדים נכון ולהגיד להם
שהתוכנית נגמרת, וזה פעם בחיים, כולם בהיסטריה
שהילדים יצאו מגה-סטארים ושתהיה להם המשכיות
מהתוכנית". אמא אחרת מספרת: "נסענו במדינת
והנה סיפר שלפנינו נסעה ילדה אחרת עם אמא שכל
הדרך צעקה עליה, 'למה את לא יכולה להיות כמו
זאת? תדברי כמוה, תרחפי את עצמך כמוה!' כל הדרך,
עד שהילדה התפרצה וצעקה, 'די אמא, תעזבי אותי!
זה גומר את הילדים'".

רבים מההורים מודים שאיבדו את זה. למשל, רויטל
דרחי, שבנה דניאל השתתף בעונה הראשונה של 'בית ספר
למוסיקה'. דרחי חושפת כאן ככנות את מה שעבר עליה
בזמן התוכנית: "אני גרמתי לכל הבלגן. הייתי שבר
כלי כל התקופה. ירדתי שיש קילו במשקל. ובעלי היה
כמוני, גם לחוץ. הייתי דמות מאוד טלוויזיונית בגלל
זה. הכל צף, לחץ ועצבים ואין שינה יום לפני צילומים.
לא הגעתי למצב של כדורים, אבל הלכתי לרופאה והיא
אמרה לי, 'תחילי לאכול'. הייתי בהיסטריה, כולם העירו לי
על זה, אבל לא ראיתי את עצמי. הרגישו את הלחץ שלי
גם בכתי". באיזה אופן?